

ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ТВОРЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Розглянуто дизайн-мислення як засіб розвитку критичного мислення та творчого потенціалу майбутніх дизайнерів. Автор розглядає етапи використання дизайн-мислення в межах заняття з іноземної мови.

Ключові слова: дизайн-мислення, вища дизайн освіта, процес дизайну, креативність.

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне суспільство визначає однією з головних задач вищої освіти не лише навчання професіонала, але й підготовку спеціаліста з високим рівнем творчої активності і сформованими особистісними якостями. Вищезазначені вимоги є особливо актуальними для дизайнерів, професійна компетенція яких включає в себе не лише вміння працювати за вже існуючими технологіями, але й створювати унікальний та нестандартний продукт. Сучасний ринок праці потребує фахівця, який здатен креативно діяти і створювати оригінальний продукт, використовуючи при цьому як різні, так і схожі матеріали та засоби. Таким чином, креативне нестандартне мислення є однією з головних якостей як майбутнього дизайнера, так і вже сформованого та досвідченого спеціаліста у його професійній діяльності.

У даній ситуації педагогам доводиться визнавати той факт, що підготовка студентів дизайнерських напрямків не завжди відповідає динаміці змін, які відбуваються в професії. Вимоги, що висуваються до дизайнерів, видозмінюються і ростуть набагато швидше, ніж на це встигає реагувати освітня система. Гостро постає питання – в якому напрямку повинна рухатися дизайн-освіта, для того щоб врахувати всі вимоги часу і особливості науково-технічного прогресу.

Сучасна педагогічна наука приділяє велику увагу творчому потенціалу особистості студента, створюється освітнє середовище, в якому можливий його розвиток і саморозвиток. Однак, відкритим залишається питання різнобічної підготовки студентів на відділеннях дизайну, розвитку творчого мислення та креативності майбутніх

фахівців, їх здатності максимально ефективно і творчо застосовувати набуті в процесі навчання професійні компетенції.

Дослідження проведено відповідно до комплексної теми наукових досліджень кафедри педагогіки та іноземної філології «Розвиток дизайн-мислення студентів вищої мистецької школи в епоху глобалізації» (шифр теми № 0117U001381).

Аналіз публікацій (виділення невирішених проблем). Як свідчить аналіз наукових публікацій щодо підготовки майбутніх дизайнерів, дослідники виділяють низку проблем: теоретико-методологічні, професійні, педагогічні тощо. Серед них можна виділити праці вітчизняних та зарубіжних теоретиків і практиків дизайну В. Даниленка, О. Хмельовського, Т. Крогової, Ф. Старка, В. Папанека, К. Рашида, Т. Брауна та інших, які присвячені розкриттю природи інноваційного мислення в дизайні, та процесу дизайн-мислення зокрема; педагогів Т. Борової, О. Гончар, І. Зязюна, В. Лозової, О. Рацұл, А. Троцко, Н. Шеверницької та інших, в яких визначено педагогічні проблеми підготовки майбутніх фахівців. Дослідженню креативності присвячені праці таких зарубіжних дослідників, як Є. Торренс, Дж. Гілфорд, Р. Ділтс, П. Єдвард та інші. Однак, залишається актуальною і недостатньо дослідженою проблема використання дизайн-мислення як засобу формування критичного мислення на заняттях з іноземної мови в системі вищої дизайн-освіти, що й обумовило вибір теми.

Ціль статті – обґрунтувати умови формування критичного мислення майбутніх дизайнерів з використанням методу дизайн-мислення та апробувати його ефективність.

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. Як спосіб вирішення проблем, дизайн є природною і повсюдною людською діяльністю. Потреби та незадоволеність поточним станом подій поєднані з упевненістю, що слід зробити певні кроки для вирішення проблеми, і є початок процесу проектування. Саме за таким алгоритмом багато вчених проектували і діяли як дизайнери протягом всієї своєї кар'єри, часто навіть не усвідомлюючи, що вони активні учасники процесу проектування [4].

На початку XXI століття дизайн-мислення стає об'єктом підвищеної уваги представників бізнес-сектору. Це пояснюється тим, що розробка продуктів і послуг є основним компонентом конкурентоспроможності бізнесу. В результаті чого багато відомих компаній самі стають лідерами дизайну [5]. І хоча сьогодні дизайн-мислення є невід'ємною частиною проектно-конструкторських галузей, воно також може позитивно впливати на освіту 21 століття через різноманітні дисципліни, оскільки передбачає творче мислення у вирішенні будь-якої проблеми. Тобто у навчальному середовищі

сучасні студенти повинні критично читати і сприймати інформацію, логічно думати, а також вирішувати складні проблеми [7].

Гуманістична мета вищої дизайн-освіти вимагає негайного перегляду його змісту, який повинен включати не тільки новітню науково-технічну інформацію, але й гуманітарні особистісно розвиваючі знання й уміння, досвід творчої діяльності, емоційно ціннісне ставлення до світу й людини в ньому, а також систему морально-етичних почуттів, що визначають її поведінку в різноманітних життєвих ситуаціях [1].

Процес підготовки конкурентоспроможних професіоналів у межах дисциплін вищої школи досить непростий і вимагає від викладача формування творчого і критичного мислення студентів відповідно до обраної спеціальності [2].

Тобто підготовка сучасного фахівця вимагає використання нових методів навчання, зміни форми подачі матеріалу, трансформація мислення самого викладача та мислення студентів.

Вперше озвучив ідею дизайн-мислення Герберт Саймон у своїй праці «Науки штучного» («Sciences of the Artificial»), яку було опубліковано у 1969 році. Він визначив дизайн як процес перетворення існуючих умов у бажані. Таким чином, дизайн-мислення можна окреслити як процес, орієнтований на створення кращого майбутнього через пошук нових рішень для комплексних проблем в різних галузях [6].

Для формування креативної складової, мотивації до свого предмету викладачами кафедри педагогіки та іноземної філології Харківської державної академії дизайну і мистецтв доводилось використовувати інноваційний метод дизайну-мислення, включаючи діалогові техніки навчання, ігрові методики тощо.

Як приклад, можна навести залікове заняття з іноземної мови зі студентами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Дизайн інтер'єру», проведене викладачем кафедри у березні 2018 року.

Студенти групи були розділені на дві команди «А» і «В» з різним рівнем знань англійської мови. Перед ними була поставлена задача розробити дизайн кабінету для занять з англійської мови.

Процес мав логічний порядок виконання:

- студенти проходили 5 етапів дизайн-мислення;
- студенти мали спілкуватися виключно англійською мовою;
- представляючи свій проект, студентам дозволялось припускатися незначних мовленнєвих помилок.

Перший етап – «Емпатія» – мав за мету визначитися з вимогами викладачів та побажаннями студентів. Кожна група почала свій проект різноманітними питаннями «А що саме ми можемо зробити...?»,

«Яким чином ми можемо змінити підходи до...?», «Як організувати робочий простір, щоб...?» тощо. Питання були різноманітні, як і підходи до самої проблеми. Роль викладача полягала у відповідному спостереженні, щоб поставлені запитання були граматично вірними, щоб не втрачався напрямок і хід процесу.

По закінченню опитування, студенти перейшли до другого етапу – «Визначення проблеми». А саме, опрацювали питання та статистичні дані, які зібрані на першому етапі, проаналізували свої спостереження і синтезували їх, щоб звузити свою проблему до задачі орієнтації на людину. В нашому випадку, це активний суб'єкт навчального процесу. Так, студенти замість визначення проблеми, як власного бажання «Я хочу щоб...», визначили її, як «Слід зробити так...».

Етап «Визначення» допоміг студентам-дизайнерам зібрати оригінальні ідеї для визначення особливостей, функцій та інших елементів, які дозволяють їм вирішити проблему. На цьому етапі дві групи непомітно для себе рухались у напрямку третього етапу – «Формування ідей», формулюючи питання, які допомагали їм знайти ідеї для вирішення, наприклад: «Яким чином...ми можемо зацікавити студентів предметом, якщо вони мають різний рівень англійської мови?», «Яким має бути дизайн кімнати, щоб і викладач і студент почувалися комфортно, не відволікаючись від навчального процесу?»

Маючи за основу попередні два, на третьому етапі процесу дизайн-мислення студенти готові вже були генерувати ідеї у форматі «Мозкового штурму». З цим методом студенти були в достатній мірі ознайомлені на попередніх заняттях, тому даний етап не викликав труднощів.

На цей раз процес мав вигляд «Мозкового листа», на якому кожен учасник записував свою ідею і передавав цей лист іншому. Важливо було отримати якомога більше ідей.

Визначились із критеріями відбору якомога найкращих ідей і здійснили цей вибір. Слід відміти, що учасники процесу не лише вчилися аналізувати і мислити критично, але й вдосконалювали навички письма та читання, активно використовували лексику, яку засвоїли під час курсу.

На четвертому етапі – «Прототипування» – для візуалізації проекту студенти групи «А» використовували програмне забезпечення на планшетах і представили віртуальний варіант кабінету. Тоді як група «В» представила графічний ескіз кабінету.

П'ятий етап – «Оцінка результатів. Тестування» – включав в себе перевірку отриманих результатів-проектів їх оцінку та отримання рекомендацій. Кожна група визначила найбільш важливі рішення для

кожної із проблем, визначених на перших двох етапах, деякі були прийняті, а інші – відхилені, як ті, що не задовольнили.

Викладач під час цього етапу виступає фасилітатором, який дає чіткі і зрозумілі інструкції, забезпечує зворотній зв'язок, щоб визначитись, чи зрозуміли студенти завдання, спостерігає за тим, як проходить обговорення і участь кожного у роботі. При цьому допомагає лише в крайніх випадках, дає детальну рефлексію всім проектам і процесу виконання в кінці заняття.

Висновки. Таким чином, використання методу дизайн-мислення в навчальному процесі у закладах вищої дизайн-освіти дозволяє не лише активізувати творче мислення студентів, але й сформуванати креативну складову, необхідну для подальшої професійної діяльності, завдяки якій можна досягти успіху у сучасному інформаційному суспільстві. Проведене дослідження відкриває нові перспективи у вивченні проблеми теорії і практики навчання у закладах вищої освіти: пошуку інших засобів ефективного розвитку творчого мислення студентів, вивченню проблеми розвитку творчого мислення студентів на заняттях з іноземної мови тощо.

Література

1. Гончар О. В. Розвиток дизайн-мислення учасників педагогічної взаємодії на заняттях з іноземної мови в системі вищої дизайн-освіти [Електронний ресурс] / О. В. Гончар // Теорія та методика навчання та виховання. – 2018. – № 41. – С. 42-51. – Режим доступу : <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/242>.
2. Жолдасбекова К. Формирование креативного мышления студентов специальности «Дизайн» / К. Жолдасбекова, Т. Буркитбаев, К. Есенбаева, Г. Сманова, М. Ердесова // Международный журнал экспериментального образования. – 2015. – № 11-5. – С. 664-665.
3. Кузнецова В. Сутність дизайну мислення у контексті вищої освіти / В. Кузнецова, Н. Шеверницька // Актуальні питання освіти і науки: зб. наук. праць. – Х. : ХОГОКЗ. – 2016. – С. 226-230.
4. Braha D. The design process: Properties, paradigms, and structure / D. Braha, O. Maimon // IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics-Part A: Systems and Humans. – 1997. – No. 27. – P. 146-166. doi:10.1109/3468.554679
5. Dunne D. Design thinking and how it will change management education: An interview and discussion / D. Dunne, R. Martin // Academy of Management Learning & Education. – 2006. – No. 5. – P. 512-523. doi:10.5465/AMLE.2006.23473212
6. Novorun A. The Problems of the Students' Design Thinking Development in Higher Art Educational Establishments in Terms of Globalization / A. Novorun // Традиції та новації у вищій архітектурно-

Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця Випуск 2018
художній освіті: Збірник наукових праць. – Харків : ХДАДМ. – № 2. –
2017. – 169 с.

7. Rotherham A. J. To work, the 21st century skills movement will require keen attention to curriculum, teacher quality, and assessment / A. J. Rotherham, D. Willingham // Educational Leadership. – 2009. – No. 9. – P. 15-20.

Юлія Корнейко. Дизайн-мышление как средство развития креативности студентов творческих специальностей.

Рассмотрено дизайн-мышление как средство развития креативности мышления и творческого потенциала будущих дизайнеров. Автор рассматривает этапы использования дизайн-мышления в рамках занятия по иностранному языку.

Ключевые слова: дизайн-мышление, высшее дизайн-образование, процесс дизайна, креативность.

Yuliya Korneiko. Design-thinking as is a means of developing the creativity of art students.

Design-thinking is considered as a process that has focused on developing creativity of thinking and creative potential of future designers. The author considers the stages of using design-thinking in the foreign language class.

Keywords: design thinking, higher design education, design process, creativity

Стаття надійшла до редакційної колегії 07.05.2018

Прийнято до друку 08.05.2018

Інформація про автора:

Корнейко Юлія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та іноземної філології, Харківська державна академія дизайну і мистецтв.